ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GERHARD REISCHL ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1980 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

Ἡ προσφεύγουσα τῆς κύριας δίκης, πού προκάλεσε τήν αἴτηση περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως, μέ τήν ὁποία πρέπει νά ἀσχοληθοῦμε σήμερα, γεννήθηκε τό 1922 στήν Ἰένα καί ὑποχρεώθηκε τό 1933 σέ ἡλικία 10 ἐτῶν νά ἐγκαταλείψει τή Γερμανία ὡς θύμα τῶν διωγμῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος. Σήμερα ἔχει τή γαλλική ἰθαγένεια — ἡ γερμανική τῆς ἀφαιρέθηκε — ζεῖ στή Γαλλία καί ὑπάγεται προφανῶς στήν κοινωνική ἀσφάλιση αὐτῆς τῆς χώρας, ὡς μισθωτή, ἐνῶ δέν ὑπάχθηκε ποτέ στή γερμανική κοινωνική ἀσφάλιση. Κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Bundesentschädigungsgesetz (ὁμοσπονδιακοῦ νόμου περί ἀποζημιώσεων) θεωρεῖται ὡς ἄτομο διωχθέν καί ὑπό τήν ἰδιότητα αὐτή ἔλαβε ἀποζημίωση γιά βλάβη πού ὑπέστη σχετικά μέ τήν ἐκπαίδευσή της.

Τό ἄρθρο 10α τοῦ Gesetz zur Regelung der Wiedergutmachung nationalsozialistischen Unrechts in der Sozialversicherung (νόμου περί ρυθμίσεως τῶν ἐπανορθώσεων λόγω ἀδικιῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, στό ἑξῆς WGSVG), τό ὁποῖο προστέθηκε σ' αὐτόν τό νόμο μέ τό νόμο 18 περί προσαρμογῆς τῶν συντάξεων τῆς 28ης Ἀπριλίου 1975, ὁρίζει μεταξύ ἄλλων:

«1. Ἄτομα διωχθέντα, τῶν ὁποίων ὁ χρόνος ἀσφαλίσεως εἶναι τουλάχιστον 60 μῆνες καί τά ὁποῖα πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ διωγμοῦ εἶχαν καταβάλει προαιρετικά εἰσφορές γιά 12 τουλάχιστον μῆνες, μποροῦν κατόπιν αἰτήσεώς τους νά καταβάλουν ἐκ τῶν ὑστέρων εἰσφορές, κατά παρέκκλιση τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 1418 τοῦ Reichsversicherungsordnung (νόμου τοῦ Ράιχ περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως) καί 140 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz (νόμου περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων) γιά τή χρονική περίοδο ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1933 μέχρι τήν 8η Μαΐου 1945 ἤ μέχρι τήν ἐπάνοδό τους στό ἔδαφος πού ἰσχύει αὐτός ὁ νόμος, τό ἀργότερο δέ μέχρι τήν 31η Δεκεμβρίου 1955, ἐφ' ὅσον οἱ χρονικές αὐτές περίοδοι δέ διανύθηκαν πρίν ἀπό τή συμπλήρωση τοῦ 16ου ἤ μετά τή συμπλήρωση τοῦ 65ου ἔτους καί δέν ἔχουν ἤδη καλυφθεῖ μέ εἰσφορές ἤ δέν ὑπολογίζονται ὡς περίοδοι ὑποκαταστάσεως, ἐκτός ἄν ἡ περίοδος τοῦ διωγμοῦ λήφθηκε ἤδη ὑπόψη στό πλαίσιο μιᾶς ἀσφαλίσεως δημόσιου δικαίου ἤ πρόνοιας, σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ δημοσιοϋπαλληλικοῦ δικαίου.

2. Ἡ παράγραφος 1 ἐφαρμόζεται ἀναλογικά ἐπί διωχθέντων ἀτόμων, τῶν ὁποίων ὁ χρόνος ἀσφαλίσεως εἶναι τουλάχιστον 60 μῆνες καί στά ὁποῖα ἀναγνωρίστηκε, λόγω βλάβης σχετικά μέ τήν ἐκπαίδευσή τους κατά τήν ἔννοια τοῦ Bundesentschädigungsgesetz, ὁριστικά ἤ χωρίς δυνατότητα προσφυγῆς ἀποζημίωση σύμφωνα μέ τά ἄρθρα 116 ἤ 118 τοῦ ἀνωτέρω νόμου ἤ γιά τά ὁποῖα τά μέτρα διωγμοῦ ἄρχισαν ἐντός 12 μηνῶν ἀπό τό πέρας τῆς ἐκπαιδεύσεως.

... »

1 — Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά.

Ἡ προσφεύγουσα τῆς κύριας δίκης θέλησε νά κάνει χρήση τῆς παραγράφου 2 αὐτῆς τῆς διατάξεως. Ἐν τούτοις, ἡ αἴτηση πού ὑπέβαλε στό Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (ὁμοσπονδιακό φορέα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων) περί ἄδειας ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς εἰσφορῶν γιά τήν ἀσφάλιση συντάξεως ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ἀπορρίφθηκε, μέ τήν αἰτιολογία ὅτι ἡ προσφεύγουσα δέν πληροῦσε τίς προϋποθέσεις τοῦ ἄρθρου 10 α — 60 μῆνες ὑπολογιζόμενου χρόνου ἀσφαλίσεως· ὁ καθ' οὗ ἔκρινε ὅτι ἡ προσφεύγουσα δέν δικαιοῦταν οὔτε προαιρετική ἀσφάλιση σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 10 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz, ἐφ' ὅσον δέν ἦταν προηγουμένως ἀσφαλισμένη στή γερμανική ἀσφάλιση συντάξεων οὔτε ὑποχρεωτικῶς οὔτε προαιρετικῶς. Τό σημεῖο ὅμως αὐτό πρέπει νά κριθεῖ σύμφωνα μέ τό παράρτημα V Γ 86 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, τό ὁποῖο ὁρίζει:

«Τό ἄρθρο 1233 τοῦ νόμου περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως (RVO) καί τό ἄρθρο 10 τοῦ νόμου περί ἀσφαλίσεως τῶν ὑπαλλήλων (AVG), ὅπως τροποποιήθηκαν ἀπό τό νόμο περί μεταρρυθμίσεως τοῦ συστήματος τῶν συντάξεων τῆς 16ης Ὀκτωβρίου 1972, οἱ ὁποῖοι διέπουν τήν προαιρετική ἀσφάλιση στό πλαίσιο τῶν γερμανικῶν συστημάτων ἀσφαλίσεως συντάξεων, ἐφαρμόζονται στούς ὑπηκόους τῶν ἄλλων Κρατῶν μελῶν καθώς καί στούς ἀπάτριδες καί τούς πρόσφυγες πού κατοικοῦν στό ἔδαφος τῶν ἄλλων Κρατῶν μελῶν, κατά τόν ἀκόλουθο τρόπο:

ἄν πληροῦνται οἱ γενικές προϋποθέσεις, δύνανται νά καταβάλλονται εἰσφορές προαιρετικῆς ἀσφαλίσεως στή γερμανική ἀσφάλιση συντάξεων:

α) ...

β) ἐφ' ὅσον ὁ ἐνδιαφερόμενος ἔχει τήν κατοικία ἤ τή συνήθη διαμονή του στό ἔδαφος ἄλλου Κράτους μέλους καί ἦταν ἀσφαλισμένος, ὑποχρεωτικά ἤ προαιρετικά, σέ ὁποιαδήποτε στιγμή κατά τό παρελθόν στή γερμανική ἀσφάλιση συντάξεων.

...»

Τήν ἀπόφαση αὐτή προσέβαλε χωρίς ἐπιτυχία ἡ προσφεύγουσα τόσο ἐνώπιον τοῦ Sozialgericht ὅσο καί ἐνώπιον τοῦ Landessozialgericht.

Τό Landessozialgericht δέχτηκε τήν ἄποψη τοῦ Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, κατά τήν ὁποία ἡ προϋπόθεση ἀσφαλιστικῆς περιόδου 60 μηνῶν μπορεῖ νά πληρωθεῖ μόνο μέ εἰσφορές στή γερμανική ἀσφάλιση συντάξεων. Ἑπομένως ὁ χρόνος ἀσφαλίσεως πού συμπληρώθηκε στή Γαλλία δέν ἐξομοιώνεται ἐν προκειμένω οὔτε κατά τό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Ἡ διάταξη αὐτή ὁρίζει:

«Ἄν ἡ νομοθεσία ἑνός Κράτους μέλους ἐξαρτᾶ τήν ὑπαγωγή στήν προαιρετική ἀσφάλιση ἤ τήν προαιρετική συνέχιση τῆς ἀσφαλίσεως ἀπό τή συμπλήρωση περιόδων ἀσφαλίσεως, λαμβάνονται ὑπόψη, κατά τό μέτρο πού ἀπαιτεῖται, οἱ περίοδοι ἀσφαλίσεως πού πραγματοποιήθηκαν δυνάμει τῆς νομοθεσίας ὁποιουδήποτε ἄλλου Κράτους μέλους σάν περίοδοι ἀσφαλίσεως πού πραγματοποιήθηκαν δυνάμει τῆς νομοθεσίας τοῦ πρώτου κράτους».

Τό ἄρθρο 10α τοῦ WGSVG ἔχει ὡς σκοπό τή χορήγηση ἀποζημιώσεων σέ ἀσφαλισμένους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄτομα διωχθέντα καί τά ὁποῖα ὑπέστησαν ζημία σχετικά μέ τήν κοινωνική τους ἀσφάλιση. Ἐπειδή σκοπός τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 εἶναι ἁπλῶς καί μόνο νά ἐξασφαλίζει, ἀπό πλευρᾶς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐργαζομένων, πρέπει νά γίνει δεκτό ὅτι τό ἀνωτέρω ἄρθρο 10α δέν ἐμπίπτει στό πεδίο τῆς καθ' ὕλη ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71.

Τότε ἡ προσφεύγουσα ἄσκησε «ἀναίρεση» («Revision») ἐνώπιον τοῦ Bundessozialgericht. Προέβαλε δέ ὅτι κατά τήν κρίση τῆς ὑποθέσεώς της ἐφαρμόστηκε κατά μή ὀρθό τρόπο τό κοινοτικό δίκαιο. Ἔτσι, ἔπρεπε νά ληφθεῖ ὡς βάση τό ὅτι ἡ ἐπιφύλαξη τοῦ παραρτήματος V Γ 86 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 δέν ἐκτείνεται στό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 τοῦ ἀνωτέρω κανονισμοῦ, ἀλλά ἀφορᾶ μόνο τό δικαίωμα καταβολῆς προαιρετικῶν εἰσφορῶν κατά τό ἄρθρο 10 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz, δέν ἔχει δέ καμιά σχέση μέ τήν ἀναγνώριση τοῦ

χρόνου ἀσφαλίσεως ὡς προηγούμενου χρόνου ἀσφαλίσεως, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 10α τοῦ WGSVG, πού συμπληρώθηκε σέ ἄλλα Κράτη μέλη. Ἐν πάση περιπτώσει, πρέπει κατά τή γνώμη της νά γίνει δεκτό ὅτι μέ τήν ἀνωτέρω ἐπιφύλαξη δέν καταργήθηκε ἡ ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως, ἡ ὁποία διατυπώνεται στό ἄρθρο 3 παράγραφος 1 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ὡς ἑξῆς:

«Τά πρόσωπα πού κατοικοῦν στό ἔδαφος ἑνός ἀπό τά Κράτη μέλη καί γιά τά ὁποῖα ἰσχύουν οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, ὑπόκεινται στίς ὑποχρεώσεις καί ἀπολαύουν τῶν δικαιωμάτων πού ἀπορρέουν ἀπό τή νομοθεσία κάθε Κράτους μέλους ὑπό τούς ἴδιους ὅρους μέ τούς ὑπηκόους του, ὑπό τήν ἐπιφύλαξη εἰδικῶν διατάξεων τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.»

Σύμφωνα συνεπῶς μέ τό κοινοτικό δίκαιο, πρέπει νά ληφθεῖ ὡς βάση ὅτι ὅλα τά πρόσωπα, τά ὁποῖα περιλαμβάνονται στούς ἀσφαλισμένους ἑνός Κράτους μέλους, περιλαμβάνονται ἐπίσης καί στούς γερμανούς ἀσφαλισμένους. Ἐπιπλέον, ἡ προσφεύγουσα ἐπικαλέστηκε πρός ὑποστήριξη τῆς ἀπόψεώς της τή σύμβαση κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως πού συνάφθηκε μεταξύ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας καί τῶν ΗΠΑ, ἡ ὁποία προβλέπει ὅτι ἡ προηγούμενη ἀσφάλιση τῶν 60 μηνῶν, γιά τούς ὁποίους πρόκειται στό ἄρθρο 10α τοῦ WGSVG, μπορεῖ νά καλύπτεται καί ἀπό χρόνο ἀσφαλίσεως πού συμπληρώθηκε στήν Ἀμερική.

Τό Bundesversicherungsanstalt für Angestellte παραδέχτηκε μέν, κατά τή δίκη ἐπί τῆς «ἀναιρέσεως», ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ WGSVG ἐμπίπτουν ἐξ ὁλοκλήρου στό πεδίο τῆς καθ' ὕλη ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 καί ὅτι τό ἄρθρο του 9 παράγραφος 2 μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ, κατά τό μέτρο πού λαμβάνονται ὑπόψη γιά τόν προηγούμενο χρόνο ἀσφαλίσεως περίοδοι καταβολῆς εἰσφορῶν σέ ἄλλα Κράτη μέλη. Ἐν πάση ὅμως περιπτώσει, ὑποστήριξε ὅτι ἀποφασιστικό στοιχεῖο ἀποτελεῖ ὁ νομικός ὁρισμός τῆς ἔννοιας τοῦ «διωχθέντος προσώπου» τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ WGSVG, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο ὁ νόμος ἐφαρμόζεται μόνο σέ «ἀσφαλισμένους». Θά πρέπει συνεπῶς νά θεωρηθεῖ ὅτι πρέπει νά ἔχει καταβληθεῖ σέ ἕνα γερμανικό φορέα ἀσφαλίσεως συντάξεως τουλάχιστον μιά εἰσφορά. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, οὔτε καί μέ χρόνο ἀσφαλίσεως πού συμπληρώθηκε στή Γαλλία μπορεῖ τό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 νά συνεπάγεται τήν τήρηση τῆς ἀνωτέρω προϋποθέσεως.

Τό Bundessozialgericht ἀνέβαλε, μέ διάταξη τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1979, τή δίκη καί ὑπέβαλε, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, στό Δικαστήριο τά ἀκόλουθα ἐρωτήματα γιά ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως:

«1. Τό ἄρθρο 4 παράγραφος 1 τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 1408/71, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο αὐτός ὁ κανονισμός ἰσχύει γιά τίς νομοθεσίες περί «κλάδων τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλειας», πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι στό πεδίο ἐφαρμογῆς αὐτοῦ τοῦ κανονισμοῦ ἐμπίπτουν ἐπίσης ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολές εἰσφορῶν σύμφωνα μέ τόν Gesetz zur Regelung der Wiedergutmachung nationalsozialistischen Unrechts in der Sozialversicherung (WGSVG) τῆς 22ας Δεκεμβρίου 1970, ὅπως τροποποιήθηκε στίς 27 Ἰουνίου 1977 (BGBl 1970 I, σ. 1846 καί BGBl 1977, σ. 1040), κατά τό μέτρο πού οἱ διωχθέντες πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς ἐργαζόμενοι κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 1 στοιχεῖο α τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 1408/71;

Σέ περίπτωση καταφατικῆς ἀπαντήσεως, αὐτό τό ἰδιαίτερο δικαίωμα τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς εἰσφορῶν ἐμπίπτει σέ ἕνα σύστημα παροχῶν πού ἀποκλείει τή δυνατότητα ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου του 4 παράγραφος 4;

2. Σέ περίπτωση δυνατότητας ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 1408/71:

Τό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 1408/71 καλύπτει ἐπίσης

τήν περίοδο ἀσφαλίσεως τῶν 60 μηνῶν πού ἀπαιτοῦνται ἀπό τό ἄρθρο 10α τοῦ WGSVG, κατά τό μέτρο πού ἡ διάταξη αὐτή βασίζεται στήν ἰδιότητα τοῦ ἀσφαλισμένου (καί συνεπῶς τοῦ διωχθέντος) κατά τό ἄρθρο 1 παράγραφος 1 τοῦ WGSVG;»

Ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό ἡ θέση μου εἶναι ἡ ἑξῆς:

1. Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

Στήν ἐξέταση πού θά κάνετε πρέπει νά προηγηθεῖ ἡ διαπίστωση ὅτι ὁ ὁμοσπονδιακός νόμος περί ἀποζημιώσεων δημιούργησε ἕνα γενικό σύστημα ἀποζημιώσεως τῶν θυμάτων τῶν διωγμῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος, πλήν ὅμως, βάσει τοῦ ἄρθρου του 138, ἡ ἐπανόρθωση ζημιῶν στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἐξαιρέθηκε ἀπό τό νόμο καί ἐπιφυλάχθηκε σέ εἰδικές διατάξεις. Κατά συνέπεια, τά τῆς ἀποζημιώσεως τῶν θυμάτων τῶν διωγμῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος ρυθμίζονται ἀπό τίς διατάξεις τοῦ Gesetz zur Wiedergutmachung nationalsozialistischen Unrechts in der Sozialversicherung (WGSVG), καθ' ὅσον πρόκειται γιά βλάβη πού προξενήθηκε στόν τομέα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως κατά ἀτυχημάτων καί τῆς ἀσφαλίσεως συντάξεως. Αὐτός ὁ νόμος δέν ἀποτελεῖ — αὐτό τό τόνισε ἔντονα τό δικαστήριο πού ὑπέβαλε τήν προδικαστική αἴτηση — ἕνα κλειστό ἰδιαίτερο σύστημα ἐπανορθώσεων. Οἱ διατάξεις του συμπληρώνουν ἤ τροποποιοῦν μᾶλλον τίς γενικές διατάξεις τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως (Reichsversicherungsordnung, Angestelltenversicherungsgesetz, Reichsknappschaftsgesetz — νόμος τοῦ Ράιχ περί ἀσφαλίσεως ἐργατῶν ὀρυχείων) καί ἀποτελοῦν ἔτσι ἀπό συστηματικῆς ἀπόψεως ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ γενικοῦ γερμανικοῦ δικαίου κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Ἐν προκειμένω, ἡ νομολογία ἔχει ἤδη διευκρινίσει ὅτι τό γεγονός ὅτι μιά διάταξη συγκαταλέγεται στίς διατάξεις περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως δέν ἔχει, ἀπό μόνο του, ἀποφασιστική σημασία γιά τό ἄν μιά εὐνοϊκή μεταχείριση πού προβλέπεται ἀπό μιά τέτοια διάταξη πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς παροχή μέ χαρακτήρα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως κατά τήν ἔννοια τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 (βλ. ὑπόθεση 207/78 Ministère public κατά Gilbert Even καί Office National des Pensions pour Travailleurs Salariés, ἀπόφαση τῆς 31ης Μαΐου 1979, Slg. 1979 σ. 2032). Ἐξάλλου — καί ἐδῶ πρέπει νά δώσουμε δίκιο στόν καθ' οὗ τῆς κύριας δίκης — δέν μπορεῖ νά εἶναι καθοριστικό γιά τό πρῶτο ὑπό κρίση ἐρώτημα τό ὅτι ὁ WGSVG δέν περιλαμβάνεται στή δήλωση πού ἔκανε ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 5 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ἐπειδή τέτοιες δηλώσεις δέν ἔχουν προφανῶς ἐξαντλητικό χαρακτήρα.

Ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα περί τοῦ ἄν ἡ ρύθμιση πού ἐνδιαφέρει ἐδῶ ἐμπίπτει στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ἐξαρτᾶται ἑπομένως κατά τρόπο ἀποφασιστικό ἀπό τά οὐσιώδη χαρακτηριστικά τῶν ἐν λόγω παροχῶν, τίς προϋποθέσεις χορηγήσεώς τους καί τούς στόχους τῆς ρυθμίσεως. Ἐν προκειμένω, μποροῦμε νά παραπέμψουμε στήν ἀπόφαση ἐπί τῆς ὑποθέσεως 9/78 (Directeur Régional de la Sécurité Sociale, Nancy, κατά Paulin Gillard καί Caisse Régionale d'Assurance Maladie du Nord-Est, Nancy, ἀπόφαση τῆς 6ης Ἰουλίου 1978, Slg. 1978 σ. 1661). Σημασία ἔχει ἐδῶ ἐπίσης — πράγμα πού ἀπορρέει ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς 31ης Μαρτίου 1977 ἐπί τῆς ὑποθέσεως 79/76 (Carlo Fossi κατά Bundesknappschaft, Slg. 1977 σ. 678) — ὅτι νομοθετικές διατάξεις, πού ἀπονέμουν στό δικαιοῦχο μιά καθορισμένη νομικῶς κατάσταση καί πέρα ἀπό κάθε διακριτική καί ἀτομική ἐκτίμηση τῆς ἔνδειας καί τῶν προσωπικῶν καταστάσεων, πρέπει κατ' ἀρχήν νά ὑπάγονται στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ὁ WGSVG ἐπιδιώκει τήν ἐξασφάλιση ἐπανορθώσεων, ὅταν συνεπεία διωγμῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος προέκυψε ζημία ὡς πρός τήν ὑποχρεωτική ἀσφάλιση κατά ἀτυχήματος καί τήν ὑποχρεωτική ἀσφάλιση συντάξεως ὁπότε — ὅσον ἀφορᾶ ἰδίως τήν ἀσφάλιση συντάξεως — πρέπει νά διευκολύνεται ἡ συνέχιση τῆς ἀσφαλίσεως καί ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολή εἰσφορῶν. Εἶναι ἀπόλυτα σαφές ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τή δυνατότητα ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς, πού ἀφορᾶ τό ἀνωτέρω ἄρθρο 10α, ἄν συντρέ-

χουν όρισμένες προϋποθέσεις, ὁ νόμος ἀπονέμει μιά νομική κατάσταση, δηλαδή ἕνα δικαίωμα, ὥστε νά μήν μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά διακριτική ἐξουσία ἐκτιμήσεως σχετικά μέ τήν ἔνδεια καί τίς συνθῆκες τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως. Ἐπιπλέον, αὐτές οἱ παροχές ἐπανορθώσεων ἐνσωματώνονται πλήρως στό γενικό σύστημα παροχῶν κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καί προϋποθέτουν ὅτι ὁ δικαιοῦχος τῆς ἀπαιτήσεως εἶναι *ἀσφαλισμένος* καί ὅτι ἔχει ἤδη συμπληρώσει ὁρισμένο ἐλάχιστο χρόνο ἀσφαλίσεως, συνίστανται δέ, σέ περίπτωση ἐκ τῶν ὑστέρων ἀσφαλίσεως γιά τήν ἐποχή πού ἡ ἀπόκτηση δικαιώματος προσδοκίας συνταξιοδοτήσεως δέν ἦταν δυνατή λόγω διωγμοῦ, στό νά παρέχουν μιά τέτοια κάλυψη μέσω ἀναδρομικῶν γνήσιων ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν. Ἐξάλλου — ὅπως τονίζει δικαίως ἡ Ἐπιτροπή — ἔχει ἐπίσης σημασία ὅτι ἤδη, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν WGSVG, ὑφίσταται στενή ἀλληλεξάρτηση μεταξύ τῶν κανόνων πού ἀφοροῦν τήν ἀποζημίωση καί τοῦ δίκαιου κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Στούς γενικούς νόμους περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως (Reichsversicherungsordnung, Angestelltenversicherungsgesetz καί Reichsknappschaftsgesetz) περιέχονται πράγματι διατάξεις γιά τόν ὑπολογισμό ὁρισμένων περιόδων διωγμοῦ ὡς περιόδων ὑποκαταστάσεως. Ἐξάλλου τό ἄρθρο 1 παράγραφος 2 τοῦ WGSVG ὁρίζει ὅτι «οἱ περίοδοι ἀντικαταστάσεως» τοῦ ἄρθρου 1251 παράγραφος 1 ἀριθμός 4 τοῦ Reichsversicherungsordnung, τοῦ ἄρθρου 28 παράγραφος 1 ἀριθμός 4 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz καί τοῦ ἄρθρου 51 παράγραφος 1 ἀριθμός 4 τοῦ Reichsknappschaftsgesetz» πρέπει νά θεωροῦνται ὡς περίοδοι διωγμοῦ, δηλαδή χωρίς ἀντιπαροχή.

Συνεπῶς μπορεῖ πράγματι νά ὑποστηριχθεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἡ δυνατότητα ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῶν τοῦ ἄρθρου 10α τοῦ WGSVG πρέπει νά ὑπαχθεῖ στήν κοινωνική ἀσφάλιση, λόγω τοῦ ὅτι ὡς πρός τίς προϋποθέσεις, στόχους καί ἔννομες συνέπειές της συνδέεται ἰδιαίτερα στενά μέ τό σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως συντάξεως καί γι' αὐτό τό λόγο ἐμπίπτει στό πεδίο τῆς καθ' ὕλη ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71.

Ἐξάλλου μπορεῖ ἐδῶ νά προστεθεῖ ὅτι ἡ ἀνωτέρω δυνατότητα ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῶν δέν καλύπτεται ἀπό τό ἄρθρο 4 παράγραφος 4 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 στό ὁποῖο ὁρίζεται:

«Ὁ παρών κανονισμός δέν ἰσχύει γιά τήν κοινωνική καί ἰατρική πρόνοια οὔτε γιά τά συστήματα παροχῶν ὑπέρ θυμάτων τοῦ πολέμου ἤ τῶν συνεπειῶν του οὔτε γιά τά εἰδικά συστήματα τῶν δημόσιων ὑπαλλήλων ἤ τῶν πρός αὐτούς ἐξομοιουμένων.»

Πράγματι, δέν ἀμφισβητεῖται ὅτι ἡ δυνατότητα ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῶν δέν ἀφορᾶ κανένα ἀπό τά εἰδικά ρητῶς ἀναφερθέντα συστήματα καί δέ χρειάζεται πράγματι περαιτέρω ἀνάλυση ὡς πρός αὐτό.

2. Ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος

Ἐδῶ πρόκειται γιά τήν ἑρμηνεία τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου 9 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Τό Δικαστήριο καλεῖται νά διευκρινίσει ἄν τό ἄρθρο αὐτό καλύπτει καί τό χρόνο ἀσφαλίσεως τῶν 60 μηνῶν πού ἀπαιτοῦνται σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 10α τοῦ WGSVG, καθ' ὅσον ἡ διάταξη αὐτή θεμελιώνει τήν ἰδιότητα τοῦ *ἀσφαλισμένου* κατά τό ἄρθρο 1 παράγραφος 1 τοῦ WGSVG.

Κατά τήν ἄποψη τοῦ Bundesversicherungsanstalt für Angestellte καί τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἀπάντηση πρέπει νά εἶναι ἀρνητική.

Κατά τήν ἄποψη τῆς προσφεύγουσας στήν κύρια δίκη, τό γράμμα καί ὁ σκοπός τῆς διατάξεως ἀπαιτοῦν τήν ἐξομοίωση τῶν περιόδων ἀσφαλίσεως πού συμπληρώθηκαν σέ ἄλλα Κράτη μέλη χωρίς νά καθορίζουν συμπληρωματικούς ὅρους. Συσταλτική ἑρμηνεία, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἡ διάταξη αὐτή δέν ἐφαρμόζεται ἐπί περιόδων εἰσφορῶν πού θεμελιώνουν τήν ἰδιότητα τοῦ ἀσφαλισμένου, δέ συγκρούεται μόνο μέ τήν ἀρχή, κατά τήν ὁποία δέν πρέπει νά προκαλεῖται βλάβη ὡς πρός τήν κοινωνική ἀσφά-

λιση άπό τήν έκλογή τοῦ τόπου κατοικίας μέσα στήν Κοινότητα, άλλά καί παραβιάζει τίς άρχές τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ἄτομα πού καλύπτονται άπό τήν κοινωνική άσφάλιση ένός Κράτους μέλους περιλαμβάνονται συγχρόνως μεταξύ τῶν διαφόρων άσφαλισμένων τῶν ἄλλων Κρατῶν μελῶν.

Κατά τή γνώμη μου, ἡ ἄποψη τῆς προσφεύγουσας δέν μπορεῖ νά γίνει δεκτή σ' αὐτό τό σημεῖο.

Ἐν προκειμένω, δέν μπορεῖ βέβαια νά γίνει ἄμεση ἐπίκληση τοῦ ἄρθρου 9 παράγραφος 1 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 καί τοῦ παραρτήματος V Γ 86 πού ἀναφέρθηκε προηγουμένως, άπό τά ὁποῖα προκύπτει ὅτι ἡ ὑπαγωγή στή γερμανική άσφάλιση συντάξεως πρέπει νά ἔχει ἤδη γίνει νωρίτερα. Δέ χωράει πράγματι καμιά ἀμφιβολία ὅτι αὐτές οἱ διατάξεις δέν μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν ὡς πρός τή δυνατότητα ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς εἰσφορῶν πού προβλέπει ὁ WGSVG, ἐπειδή τό ἄρθρο 9 παράγραφος 1 ἀναφέρεται σέ διατάξεις πού θέτουν ὡς ὅρο τήν *κατοικία* στό οἰκεῖο Κράτος μέλος, πράγμα πού δέ συμβαίνει μέ τόν WGSVG, ὁ ὁποῖος δέν περιέχει ἕναν τέτοιο ὅρο. Ἐξάλλου εἶναι σαφές, κατά τό παράρτημα V, ὅτι ὁ νόμος αὐτός ἀναφέρεται μόνο στά ἄρθρα 1233 τοῦ Reichsversicherungsordnung καί 10 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz, ἐνῶ ἐδῶ πρόκειται γιά τό ἄρθρο 10α τοῦ WGSVG, τό ὁποῖο εἶναι, ἐξ ἀπόψεως οἰκονομίας του, τελείως ἀνεξάρτητο ἀπό τό ἄρθρο 10 τοῦ Angestelltenversicherungsgesetz.

Ἀπεναντίας ὅμως εἶναι σαφῶς ὀρθή ἡ γνώμη ὅτι τό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 ἐρείδεται σιωπηρῶς στήν ἀρχή πού ἐκφράζεται στήν παράγραφο 1, ἡ ὁποία συνιστᾶ ἕναν κανόνα περί *συνυπολογισμοῦ* καί συνεπάγεται συνεπῶς τήν ἐξομοίωση τῶν περιόδων άσφαλίσεως πού συμπληρώθηκαν στήν ἀλλοδαπή, κατά τό μέτρο πού οἱ παροχές ἐξαρτῶνται άπό τή διάρκεια άσφαλίσεως, ἔτσι ὥστε νά μποροῦν νά ληφθοῦν ὑπόψη γιά τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα ἄν ὑφίσταται ὁ ἐλάχιστος χρόνος άσφαλίσεως τῶν 60 μηνῶν. Ἡ διάταξη δέν ἔχει ἀντιθέτως ὡς στόχο τή θεμελίωση τῆς ἰδιότητας τοῦ ἀσφαλισμένου, ἀλλά μᾶλλον τήν προϋποθέτει. Αὐτό ἀποτελεῖ — ὅπως κατέδειξε ἡ Ἐπιτροπή — μιά ἀρχή πού διέπει ὁλόκληρο τόν κανονισμό 1408/71. Πράγματι, καμιά άπό τίς διατάξεις πού θέσπισε τό Συμβούλιο κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 51 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, σχετικά μέ τήν ὑποχρέωση τοῦ συνυπολογισμοῦ τῶν περιόδων άσφαλίσεως (ἄρθρα 18, 38, 45, 64, 67 καί 72 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71), δέν ἀφορᾶ τή *θεμελίωση* τῆς ἰδιότητας τοῦ ἀσφαλισμένου. Ὅπως σωστά ἔχει τονίσει τό Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, ἡ ἰδιότητα αὐτή δέν ἐπηρεάζεται άπό τό κοινοτικό δίκαιο τῆς κοινωνικῆς άσφαλίσεως. Ἡ θεμελίωση τῆς ἰδιότητας τοῦ ἀσφαλισμένου ἐξαρτᾶται στήν πραγματικότητα άπό τό ἐθνικό δίκαιο καί ἀποτελεῖ μιά άπό τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ κανονισμοῦ 1408/71.

Ἐπιπλέον, ἐν προκειμένω μπορεῖ νά γίνει παραπομπή σέ δύο ἀποφάσεις, γιά τίς ὁποῖες ἔγινε λόγος κατά τή διαδικασία. Ἔτσι, στήν ἀπόφαση ἐπί τῆς ὑποθέσεως 266/78 (Bruno Brunori κατά Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz, ἀπόφαση τῆς 12ης Ἰουλίου 1979, Slg. 1979 σ. 2712) τονίστηκε ὅτι στό ἄρθρο 45 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 προβλέπεται μέν συνυπολογισμός τῶν περιόδων άσφαλίσεως, ὁ συνυπολογισμός ὅμως αὐτός καθαυτός, εἶναι ἄσχετος μέ τό ζήτημα τῆς ὑπαγωγῆς ἤ τῆς λήξεως τῆς ὑπαγωγῆς στά διάφορα συστήματα κοινωνικῆς άσφαλίσεως, ἡ ρύθμιση τῆς ὁποίας διέπεται ἀποκλειστικά άπό τίς ἐθνικές νομοθεσίες. Παρομοίως ὑπογραμμίστηκε στήν ἀπόφαση ἐπί τῆς ὑποθέσεως 110/79 (Una Coonan κατά Insurance Officer, ἀπόφαση τῆς 24ης Ἀπριλίου 1980) ὅτι τά ἄρθρα 18 καί 46 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ρυθμίζουν τό συνυπολογισμό τῶν περιόδων άσφαλίσεως πού μποροῦν νά ληφθοῦν ὑπόψη, «ὄχι ὅμως τό προκαταρκτικό ζήτημα ὑπό ποιές προϋποθέσεις μπορεῖ ἤ ὀφείλει ὁ ὑπήκοος Κράτους μέλους νά ὑπαχθεῖ στό σύστημα κοινωνικῆς άσφαλίσεως ἄλλου Κράτους μέλους ...». Ὁ καθορισμός τῶν προϋποθέσεων — συνεχίζει αὐτή ἡ ἀπόφαση — ὑπό τίς ὁποῖες ἕνα πρόσωπο μπορεῖ ἤ ὀφείλει νά ὑπαχθεῖ σ' ἕνα σύστημα κοινωνικῆς άσφαλίσεως ἤ σέ ὁρισμένο κλάδο ἑνός τέτοιου συστήματος ἐμπίπτει στήν ἁρμοδιότητα κάθε Κράτους μέλους. Ἄν ἡ ὑπαγωγή σ' ἕνα σύστημα κοινωνικῆς άσφαλίσεως ἤ σ' ἕναν κλάδο του ἐξαρτᾶται, κατά τό ἐθνικό δίκαιο, άπό τήν προϋπόθεση ὅτι ὁ ἐνδιαφερόμενος εἶχε ὑπαχθεῖ προηγου-

μένως στό ἐθνικό σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ὁ κανονισμός 1408/71 δέν ὑποχρεώνει τά Κράτη μέλη νά ἐξομοιώνουν τίς περιόδους ἀσφαλίσεως πού συμπληρώθηκαν σέ ἄλλο Κράτος μέλος μέ τίς περιόδους πού συμπληρώθηκαν στή δική τους ἐπικράτεια.

Ἐν ὄψει αὐτῶν, ἡ ἐπίκληση, ἀπό τήν προσφεύγουσα, τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 καί ἡ ἀναφορά της στό γεγονός ὅτι δέν ἐγκατέλειψε ἐκούσια τόν τόπο κατοικίας της στή Γερμανία καί ὅτι τῆς ἀφαιρέθηκε ἡ γερμανική ἰθαγένεια, στεροῦνται σημασίας. Ἐν προκειμένω, ὀρθῶς ἐξήγησε ἡ Ἐπιτροπή ὅτι σκοπός τῆς ἀνωτέρω ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως δέν εἶναι ἡ γενική ἐξομοίωση ὅλων τῶν περιστατικῶν πού σχετίζονται μέ τήν κοινωνική ἀσφάλιση, καθ' ὅσον κάτι τέτοιο θά ὑπερέβαινε κατά πολύ τή συντονιστική λειτουργία τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Ὅσον ἀφορᾶ τά δύο ἄλλα γεγονότα πού ἀναφέρθηκαν δέν μποροῦν νά ὁδηγήσουν σέ ἰδιαίτερη ἑρμηνεία τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, διότι πρόκειται γιά τυπικά νομικές ἀπόψεις περί ἐπανορθώσεων, οἱ ὁποῖες, σύμφωνα μέ τή λειτουργία τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, δέν μποροῦν μέ αὐτή τήν ἰδιότητα νά ληφθοῦν ὑπόψη.

3. Συνεπῶς, ἐπί τῶν ἐρωτημάτων τοῦ Bundessozialgericht πρέπει νά δοθοῦν οἱ ἑξῆς ἀπαντήσεις:

α) Γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 4 παράγραφος 1 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, δηλαδή γιά τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα ἄν μιά νομοθετική ρύθμιση ὑπάγεται στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως σημασία ἔχουν τά οὐσιώδη χαρακτηριστικά τῶν προβλεπόμενων παροχῶν, ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός καί οἱ προϋποθέσεις χορηγήσεώς τους. Κατά συνέπεια, οἱ δυνατότητες τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς εἰσφορῶν πού προβλέπονται στό γερμανικό νόμο περί ρυθμίσεως τῶν ἐπανορθώσεων τῶν ἀδικιῶν τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ἐμπίπτουν στό πεδίο τῆς καθ' ὕλη ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, κατά τό μέτρο πού διωχθέντα ἄτομα θεωροῦνται ὡς ἐργαζόμενοι κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 4 παράγραφος 4 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Τουναντίον, τό ἀνωτέρω δικαίωμα τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων καταβολῆς εἰσφορῶν δέν ἀφορᾶ ἕνα σύστημα παροχῶν πού ἀποκλείει τή δυνατότητα ἐφαρμογῆς τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου του 4 παράγραφος 4.

β) Τό ἄρθρο 9 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 καλύπτει τήν περίοδο ἀσφαλίσεως 60 μηνῶν, πού ἀπαιτοῦνται κατά τό ἄρθρο 10α παράγραφος 2 τοῦ WGSVG, μόνο κατά τό μέτρο πού δέ θεμελιώνεται ἀπό αὐτή τή διάταξη ἡ ἰδιότητα τοῦ ἀσφαλισμένου βάσει τοῦ ἄρθρου 1 παράγραφος 1 τοῦ WGSVG.